

© NSWP, Aralık 2015

Bu yayın, **Küresel Seks İşçiliği Projeleri Ağı (Global Network of Sex Work Projects - NSWP)** tarafından hazırlanmıştır. Yayının hazırlanması sürecinde, NSWP dünyanın 5 farklı bölgesinde yer alan ve kendisine üye seks işçileri örgütleriyle irtibata geçerek, trans seks işçilerinin insan hakları durumu, yasaların ve bu yasalar üzerinden hayata geçirilen uygulamaların bu gruptan seks işçilerine etkileri ile ilgili bir danışma süreci yürütmüştür. Bu danışma sürecinin sonucunda elde edilen bilgiler, elinizdeki yayında toplanmıştır.

Elinizdeki yayın, dünyanın her bölgesinden trans seks işçileri ile gerçekleştirilen görüşmelere dayanmaktadır. Bu yayının hazırlanması sürecinde, dünyanın farklı bölgelerinden trans seks işçilerinin görüşleri, bugüne dek konu ile ilgili yayınlanmış makaleler, raporlar, bilimsel yayınlar ile çeşitli kurum ve kuruluşların hazırlamış oldukları bilgi notlarından faydalanılmıştır.

Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği, elinizdeki yayında yer alan bütün öneri ve talepleri onaylamaktadır. Bu öneri ve talepler üzerinden savunuculuk çalışmalarını yürüten Kırmızı Şemsiye, küresel seks işçileri hareketiyle ortak bir vizyon içerisinde hareket etmenin önemine inanmaktadır. Bu minvalde, özellikle trans seks işçilerinin görünmezliğe itilmiş olan insan hakları durumu ile önerilerinin gündeme getirilmesi noktasındaki çalışmalarımızı devam ettirme kararlılığı içerisindeyiz.

İngilizce'den Türkçe'ye Çeviri:

Özge Gökpınar

Tasarım ve Düzelti:

Gülçin Arda

Basım:

Ayrıntı Basımevi
info@ayrintibasimevi.com.tr
0312.395.5590
www.ayrintibasimevi.com.tr

Elinizdeki yayın, Küresel Seks İşçiliği Projeleri Ağı'nın (NSWP) bilgisi dahilinde ve kendilerine danışılarak İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir. Yayında yer alan görüşler, NSWP'nin ve dolayısıyla Kırmızı Şemsiye'nin görüşlerini YANSITMAKTADIR.

Bu yayının Türkçe'ye çevirisi, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Temsilciliği'nin finansal desteği ile gerçekleştirilmiştir. Yayın içerisinde yer alan görüşler, hiçbir şekilde finansman sağlayan kuruluşun görüşlerini YANSITMAMAKTADIR.

SEKS İŞÇİLİĞİ PROJELERİ KÜRESEL AĞI (NSWP) BİLGİLENDİRME NOTU TRANS SEKS İŞÇİLERİNİN İHTİYAÇ VE HAKLARI

TEŐEKKÜRLER

Sağladıkları işbirliği olmadan, bu notun hazırlanması mümkün olmayacağı gerçeğinden hareketle; anketler, yüz yüze görüşmeler, Skype görüşmeleri, telefon görüşmeleri ve e-posta üzerinden iletişim yoluyla bu bilgilendirme notu için istişare sürecine katkıda bulunan ve bizlere kendi ülkelerindeki trans seks işçilerinin durumuyla ilgili raporlar, makaleler, bilgi notu gibi önemli belgeler sağlayan NSWP üye kuruluşlarının temsilcilerine özel bir teşekkürü borç biliriz.

GİRİŞ

Bu bilgilendirme notu, NSWP forumlarında açıklandığı gibi, online anket ve yüz yüze odak grupları dahil olmak üzere, trans seks işçileri tarafından belirlenen sorun ve ihtiyaçlara odaklı hazırlanmıştır. Öncelikle, bu grubun ihtiyaçlarını ve haklarını incelemeyi önce, trans seks işçisi gruplarına zemin hazırlamak amacıyla, kesişimsellik (intersectionality) konusuna değinilmiştir. Daha sonra ise, yasama sürecinin dünya çapında trans seks işçilerinin yaşamları ve çalışmaları üzerindeki etkisini belirterek, hukuki durumlar tartışılmıştır. Tartışma, daha sonra, ayrımcılığın, eğitim ve çalışma hayatına, barınma, adalet ve uygun sağlık hizmetlerine erişim konusunda nasıl etkileri olduğunu değerlendirmeye geçmeden önce, şiddetle ilgili bir tartışmayı takiben trans seks işçilerinin sorun ve ihtiyaçlarını değerlendirme yönüne evrilmiştir. Bu metin dünyadaki tüm trans seks işçisi gruplarının savunuculuk ve aktivizm faaliyetlerine destek verilmesi gerektiğine dikkat çekerek, bu belirlenen ihtiyaçları irdeleyip politika ve programlar üretip uygulayanlar ve trans seks işçilerini temsil eden veya onlarla doğrudan çalışanlar için öneriler sunarak son bulmaktadır. Bu metin, kendi haklarını savunmaları için trans seks işçilerini örgütleyen NSWP üye gruplarının çalışmalarından ve grup tarafından yürütülen aktivizm faaliyetlerinden örnekler de içermektedir.

TRANS SEKS İŞÇİLERİ: KESİŞİMSEL GERÇEKLER VE BASKILAR

Trans¹ seks işçileri, genel olarak, neredeyse tüm ülkelerdeki transfobik önyargılara atfedilebilecek, yaygın sosyal damgalamalar nedeniyle, en ötekileştirilmiş ve en savunmasız durumdaki seks işçileri arasında yer almaktadırlar. Seks işçiliği, orospufobinin tetiklenmesi²; seks işçilerini desteklemek için programlar oluşturmak konusunda siyasi irade eksikliği; orospufobik mevzuat ve politikalara teşvik sunan dini ve kültürel yaklaşımlar; şiddete karşı koruma sağlayan

yasal çerçevelerin olmayışı; seks işçilerinin damgalayan ve ötekileştiren diğer faktörler de dahil olmak üzere çeşitli nedenlerle, dünyanın neredeyse tüm ülkelerinde son derece riskli bir sektördür. Trans seks işçileri orospufobi ve transfobinin kesiştiği nokta olarak tarif edilebilecek yaşamları ve işleri yüzünden şiddete maruz kalma riski karşısında son derece savunmasız durumdadırlar. Trans seks işçilerinin deneyimleri, yoksulluk, etnik ve dini köken, engellilik, HIV statüsü ve ikamet statüsü gibi diğer faktörler üzerinden de şekillenebilmektedir. Tüm bu etkenler transfobik ve orospufobik ayrımcılığın³ etkisini artırmak anlamında hizmet edebilir. Bu baskıların kesişimselliği politika oluşturma platformları ve program uygulanmasına ilişkin tartışmalara dahil edilmelidir.

Birçok ülkede, geldikleri ülkelerdeki transfobik şiddetten kurtulma, ailesi tarafından reddedilme veya yoksulluk nedeniyle veya kendileri için daha iyi bir hayat kurmak amacıyla ülkelerini terk etmiş çok sayıda kayıtsız göçmen trans seks

1 Bu metinde, GATE (Trans* Eşitliği İçin Küresel Hareket) ve TGEU (Transgender Europe) gibi kuruluşların uygulamalarını takip ederek, trans terimi, cinsiyet kimliği biyolojik cinsiyetinden farklı olan kişileri veya kendi cinsiyetini biyolojik cinsiyetinden farklı bir şekilde tanımlayan kişileri ifade eden açık uçlu sosyal bir şemsiye terim olarak kullanılmaktadır.

2 *Orospufobi* terimi, seks işçiliği yapan bireylere yönelik nefret biçimleri, tiksinti, ayrımcılık, şiddet, saldırgan davranışlar ya da olumsuz davranışları belirtmek için kullanılır. Orospufobi aşırı şiddet, kurumsal ayrımcılık, kriminalize etme ve seks işçileri hedef alan tüm diğer olumsuz ve düşmanca ortamlara yol açan çeşitli şekillerde kendini göstermektedir.

3 ABD'de, yüzde 50 oranında siyahi transın, yüzde 34 oranında Latin kökenli transın ve yüzde 16 oranında Asyalı trans, yüzde 11 oranda beyaz ırktan transa kıyasla seks işçiliği de dahil olmak üzere kayıtdışı ekonomi alanlarında çalışarak geçimini sağladığı belgelenmiştir. (National Gay and Lesbian Task Force, 2011).

işçileri yaşamaktadır. Belirsiz bir ikamet statüsüne sahip herhangi bir kişi gibi, göçmen trans seks işçileri de örneğin, dilsel engeller, barınma, maddi güvence ağı gibi sosyal güvenlik avantajlarına erişimde zorluklar, çalışmadıklarında da sağlık hizmetleri ve/veya sağlık sigorta sistemlerine erişimde zorluklar gibi ek engellerle karşılaşabilmektedir. Göçmen trans seks işçilerinin bu ikamet statüsü, onların, sınır dışı edilme korkusuyla devlet korumasına erişim sağlayamamalarına, özellikle onların savunmasız ve ötekileştirilmiş bir statüde bırakılmalarına neden olup, tam vatandaşlık haklarına erişimlerinin önünde önemli engeller teşkil edebilirler. Kırsal alanlarda yaşayan ve/veya yukarıda belirtildiği gibi diğer sorunlar yaşayan trans seks işçilerine ulaşılması, genellikle toplumsal örgütlenme açısından daha zordur ve bu nedenle de ayrımcılığı sıklıkla yüksek bir oranda deneyimlerler. Bu metni okurken, böyle sınıf, etnik köken, dini arka plan, HIV statüsü, iltica statüsü, cinsiyet, cinsiyet kimliği ve seks işçiliği gibi konulara değinen kesişimsel bir perspektiften değerlendirmek, dünyanın farklı yerlerinde trans seks işçilerinin hayatları anlamında daha iyi bir anlayış geliştirmek adına faydalıdır.

HUKUKİ DURUM

Trans seks işçileri, seks işçilerini ve transları kriminalize eden veya koruyan yasaların var olup olmamasına bağlı olarak dünya genelinde çeşitli düzeylerde kriminalleştirme ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Trans seks işçileri özellikle cinsiyet kimliği ve/veya işlerini hedefleyen bu kanunların çifte etkisiyle suçlu muamelesi görmektedirler. Ayrıca, medyada seks işçiliği sık sık, sansasyon yaratmak adına trans seks işçilerine odaklanıp, olumsuz şekilde görünür kılarak, onları suçlu muamelesi görme ve damgalanma açısından daha açık hale getirmektedir. Bazı ülkelerde örneğin yürürlükte cross-dressing ve eşcinselliği suç sayan yasalar vardır (örneğin Nijerya, Samoa, Tonga, Namibya, Uganda, Hindistan'ın bazı bölgeleri, Solomon Adaları, Trinidad ve Tobago, Arjantin'in bazı bölgeleri, Türkiye ve birçok Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkesi). Transları kriminalize eden ülkelere ek olarak, birkaç ülkede insan hakları ihlalleri karşısında transları korumayı veya bu ihaller ortaya çıktığında adalete erişimde transları desteklemeyi amaçlayan politikalar veya programlar bulunmaktadır.

Ayrıca, bir meslek olarak seks işçiliği doğrudan ve/veya dolaylı olarak dünya üzerinde bazı ülkelerde çeşitli yasal çerçevelerle suç sayılmaktadır⁴. Bu yasal sistemlerde, sadece natransların başvurma hakkı olduğundan, trans seks işçileri seks işçisi olarak kaydedilememektedir. Transların, kimlik bilgilerini değiştirip seks işçisi olarak kaydedilebilmek için, genellikle pahalı bir süreç olan, cinsiyet değiştirme sürecinden geçmesi gerekir. Birçok trans seks işçisi bu süreci göze alamamakta ve kayıtdışı çalışmayı tercih etmektedir - bu da, seks işçiliğinin kriminalize edildiği sistemlerde, seks işçileri ve destek hizmetleri arasında bir kayma oluşturarak seks işçileri gizli yollarda çalışmaya zorladığından potansiyel olarak tehlikelidir. Birçok ülkede translar, pek çok nüfus kaydı türü için gerekli olan kimlik kartları, pasaport, doğum belgesi veya diğer belgeler gibi yasal belgelerdeki isimlerini ve cinsiyetlerini değiştirme sürecine erişimde, engellerle karşılaşmaktadırlar. Çok sayıda ülke ya transların bunu yapmasına izin vermez ya da bunun yapılabildiği yerlerde ise, istismar edici ya da hak ihlali teşkil edecek belirli koşullardan geçmelerini zorunlu kılar⁵. Bu aynı zamanda trans seks işçilerini bu sürece başvurmadan caydıracak kadar pahalı ve uzun bir süreç olabilir. Bazı trans seks işçileri için, seks işçiliği, cinsiyet değiştirme ya da hormon terapi masraflarını, veya bazı durumlarda bunları yaptırmak için diğer ülkelere seyahat gerçekleştirmekle ilgili masrafların karşılanması için gerekli parayı kazanma aracı olarak görülmektedir.

4 Daha fazla bilgi için Bkz. Seks İşçiliği ve Yasalar ve Müşterilerin Kriminalize Edilmesi Hakkında NSWSP bilgilendirme notu.

5 Örneğin, 'kısırlaştırma' veya 'cinsel kimlik bozukluğu' biçiminde bir 'psikiyatrik tanı' konulması önkoşulu

Az sayıda ülkede seks işçileri ve seks işçiliği suç olmaktan çıkarılmıştır (her ne kadar hala seks işçilerini kriminalize edecek bazı hükümler olsa da, Yeni Zelanda ve Güney Doğu Avustralya Bölgesi gibi istisnalar da vardır). Tüm göçmen seks işçileri gibi, göçmen trans seks işçileri de genellikle insan ticareti karşıtı politika ve mevzuat tarafından hedef alınmaktadır. Bu politikalar, genellikle sınır dışı edilme ve/veya tutuklamalara neden olabilen 'baskın ve kurtarma' kampanyaları üzerinden göçmen seks işçileri hedef almaktadır.

TRANS SEKS İŞÇİLERİNİN SORUN VE İHTİYAÇLARI

TRANS SEKS İŞÇİLERİNE YÖNELİK ŞİDDET

Tüm seks işçileri gibi, trans seks işçileri tüm dünyada damgalanma yaşamakta ve değişen seviyelerde kriminalize edilmeleri ile bu durum desteklenmektedir. Trans seks işçileri için bu durum, trans bireylerle ilişkili eylemleri suç sayan yasalarla paralellik

gösterir, bu nedenle trans seks işçileri genelde yasa tarafından korunma hakları olmadan çalışır. Bu tür koşullarda, trans seks işçileri polis gibi resmi görevliler de dahil olmak üzere bir çok kişiden şiddet göreceklere korkusuyla baş başa kalmaktadır.

Dünyanın birçok yerinde trans seks işçileri, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet ve transfobiye dayalı nefret suçları da dahil olmak üzere şiddetin hedefindedirler. Trans seks işçilerinin çalıştığı koşulların, karşılaşılan şiddet türleri ve düzeyleri üzerinde bir etkisi olabilir. Geleneksel olarak masaj salonları, genelevler ve saunalar gibi seks işçiliği yapılan kapalı mekanları natrans kadınlar ve erkekler doldurmuştur. Çeşitli nedenlerle, tüm dünyada trans seks işçileri çoğunlukla dışarıda çalışmayı seçmiştir. Sokakta çalışanların şiddetle karşılaşmaya daha yatkın olduğuna dair bir genelleme olmasa da, trans seks işçileri çok sayıda farklı insandan şiddet gelebileceğini ve bunun da olağan bir durum olduğunu ifade etmişlerdir. Sokakta çalışmak, bazen kapalı yerlerde alınabilen güvenlik önlemlerinden yoksun kalmak anlamına gelir. Toplumlarda transfobik tutum, nefrete dayalı şiddeti körükleyebilir. Sokakta çalışan seks işçileri tecavüz, dayak, kamusal aşağılama, ve bazen de cinayetle sonuçlanan şiddet ve nefret suçu eylemleri için kolaylıkla hedef alınan, görünür bir kesimdir.⁶ Polisin düzenli olarak seks işçilerinin işine müdahale etmesi, onların şiddete maruz kalma riskini artırmaktadır, zira bu durumda seks işçilerinin müşterilerle pazarlık etmesi ve karakterlerini analiz edebilmesi için az bir zamanları olmaktadır. Trans seks işçilerine karşı şiddetin faileri, transfobik nefrete dayalı olarak trans seks işçilerini

6 Daha fazla bilgi için bkz. NSWP, 2013.

hedef alan gruplar, gelip geçenler, kolluk kuvvetleri, şiddet uygulamak için müşteri kılığında yaklaşanlar, çeteler de dahil olmak üzere diğer insanlar olabilir.

Polis güçleri ve polis memurlarının, özellikle kriminalize edildikleri durumlarda, trans seks işçilerine karşı şiddeti uygulayanlardan oldukları bilinmektedir - seks işçiliği ve/veya trans olma hallerini kriminalize eden yasalar, bu grubu hedef alan polis memurlarının cezasız kalmalarını da tetiklemektedir. Trans seks işçileri, polisten zulüm gördüklerini, tehdit aldıklarını, polisin kendilerini sindirmeye çalıştığını, rüşvet ve haraç almak için kendilerini tehdit ettiğini ifade etmişlerdir.⁷ Önceki çalışmalarda, trans seks işçileri, şiddet veya hapse atılmakla polis tarafından tehdit edildiklerini ve polis memurlarının kendilerinden bedava cinsel hizmet veya rüşvet beklentisi olduğunu ifade ettikleri yerlerde gasp ve tecavüz vakalarıyla karşılaştığı kaydedilmiştir.⁸

Birçok ülkede, belli bir alanda çalışabilmek için trans seks işçilerinin bir çeteye para ödemek zorunda bırakıldığı yerlerde, şiddet kendini gasp şeklinde gösterir ve failleri çetenin kendisidir. Birçok durumda, para vermeyi reddeden veya ödeyemeyenler fiziksel saldırıya maruz kalmakta veya öldürülmektedirler⁹. Parasal sömürüye ek olarak, bazı çeteler, yerel halk ve kolluk kuvvetleri gibi diğer gruplar ile yakın işbirliği içinde alanları "temizlemek" adına şiddet kullanmaktadırlar¹⁰. Transgender Europe (TGEU) tarafından yürütülen Trans Cinayetlerini İzleme Projesi (TMM) Ocak 2008 ile Aralık 2011 tarihleri arasında cinayete kurban giden transların yüzde 75'inin seks işçileri olduğunu ortaya koymaktadır¹¹. Projenin de işaret ettiği gibi, birçok trans seks işçisi düzenli olarak transfobik ve orospufobik damgalanma ile tetiklenen nefret suçuna maruz kalmaktadır ve bu vakaların toplam sayısı endişe verici orandadır. Bugüne kadar yapılmış çalışmalar ve raporlar maalesef gerçeğin sadece bir kısmını göstermektedir; trans seks işçileri için güvenli ve erişilebilir raporlama sistemleri eksik olduğundan, nefret suçları ve cinayetleri konusunda gerçek rakamlar çok daha yüksektir.

7 Bkz. Godwin, 2012; Crago & Arnott, 2009, pp. 2 -3; ASWA, 2011, pp. 32 – 35; SWAN, 2009, pp. 28 – 36.

8 Balzer & Hutta, 2012, pp. 35 -36; ASWA, 2011, pp. 32 – 35; SWAN, 2009, pp. 28 – 36; Galvan & Bazargan, 2012.

9 Örneğin birçok Latin Amerika, Karayipler ve Asya ülkesinde ve Türkiye'de.

10 Örneğin alanları "istenmeyen" gruplardan "temizlemek" için devlet tarafından "ölüm mangaları" ve çete gruplarının tutulduğu Brezilya, Guyana ve Peru'da, bkz. Uluslararası Af Örgütü, 2012; Maltchik, 2011, p. 3.

11 TMM Projesi tarafından bildirilen tüm cinayetlerin üçte birinde meslek, iş veya gelir kaynağı ile ilgili bilgi mevcuttur. Bu bilgilerin edinildiği tüm mağdurlarda, en büyük grubu seks işçileri oluşturmaktadır.

AYRIMCILIK Trans seks işçilerinin karşı karşıya oldukları adaletsizlikler ve zorlukların çoğunun altında yatan ve trans seks işçisi grupların karşıt örgütlenme ve mücadelesinde öncelik verdikleri en yaygın sorun, ayrımcılıktır. Translara karşı ayrımcılık dünya çapında yaygındır ve onların birçok temel hak ve özgürlüklerine erişimlerini etkiler. Bu bölümde üzerinde durulan alanlar eğitim ve istihdam; barınma; adalete erişim; ve trans seks işçileri için uygun sağlık hizmetidir.

Ayrımcılık pek çok azınlık grubunu etkileyen bir sorunken, trans seks işçileri hak ihlalleri ve hizmetlere erişimde uygun destek bulmakta eksiklik durumlarında rucü hakkından çok az faydalanmakta, zira ayrımcılık karşıtı politikalar ve/veya mevzuat¹² tarafından korunmamaktadırlar. Trans seks işçileri için, ayrımcılık, cinsiyet kimliği ve/veya seks işçisi olma hali üzerinden kendini göstermektedir- bu da trans seks işçilerinin genellikle transfobi ve orospufobinin birleştiği zemin olarak bilinen bir çifte ayrımcılık tecrübe ettikleri anlamına gelir.

İSTİHDAM/ EĞİTİME ERİŞİMDE AYRIMCILIK

Genel olarak trans bireylere karşı ayrımcılık eğitim ve istihdam fırsatlarına erişmenin önünde önemli bir engel teşkil edebilmektedir. Translar azınlık oldukları ve buna eşlik eden damgalamalar nedeniyle eğitim hizmetlerine erişmek konusunda

isteksiz olabilmektedirler. Ayrıca, translar için ayrımcılık karşıtı yasalar/politikaların eksikliği işverenlerin işe alma ve işten çıkarma uygulamalarında trans bireylere yönelik ayrımcılık yapmasına zemin sağlamaktadır. Dünyada seks işçiliği sektöründe transların yüksek oranda, kısmen eğitim ve alternatif istihdam olanaklarına erişimde trans insanların yaşadığı bu ayrımcılığın bir sonucudur. Bazı translar için, seks işçiliği, diğer istihdam biçimlerinde var olabilen sosyal transfobiye ile uğraşmak zorunda kalmadan çalışmak için bir fırsat olarak görülmektedir. Ayrıca, translar genellikle, transların çok küçük bir azınlığı temsil ettiği yerlerde- örneğin eğitim ve çalışma hayatında- seks işçiliğinde diğer translarla bir arada çalışma ve onlardan destek bulma fırsatı yakaladığından, translara toplumsal bir aidiyet duygusu sağlayabilmektedir.

12 Ayrımcılık sebebi olarak "*cinsiyet kimliği*"ni dahil etmiş olan ayrımcılık karşıtı yasalar, sadece Hırvatistan, Ekvador, Macaristan, İtalya, Sırbistan, İsveç ve Avustralya'nın bazı bölgelerinde bulunmaktadır. Arjantin, Avustralya, Brezilya, Şili, Japonya, Moğolistan, Namibya, Norveç, Filipinler, Polonya, Porto Riko, İsviçre ve Venezuela'da ise ayrımcılık gerekçesi olarak 'cinsiyet kimliği'nin dahil edilmesini hedefleyen yasa önerileri bulunmaktadır.

BARINMA OLANAKLARINA ERİŞİMDE AYRIMCILIK

Bazı ülkelerde ihtiyacı olanlar için bir güvenlik ağı olarak var olan diğer sosyal güvenlik hizmetlerinin yanında, temel barınma olanaklarına erişimde, birçok trans seks işçisi zorluklar yaşamaktadırlar. Trans seks işçileri genellikle cinsiyet kimlikleri ve işleri nedeniyle ev sahipleri tarafından ayrımcılığa uğrayarak, ortalama fiyatın

üzerinde bir kira ödemek zorunda bırakıldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, trans seks işçilerinin ev sahipleri ve/veya komşuları, kişisel duyguları üzerinden onları yaygın olarak şikayet edebilmekte ve bu da trans seks işçilerinin evsiz kalmasına ve/veya güvenli olmayan alanlarda çalışmalarına neden olmaktadır. Trans seks işçileri ayrıca, "fuhuş için yer temin etme", "başkasının üzerinden para kazanma", "insan ticaret", "cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları yayma", "gürültü yapma"¹³ vb. suçlamalara dayanarak polis tarafından evlerine yapılan baskınlardaki artıştan da şikayetçilerdir. Yasal yolların kullanılarak trans seks işçilerinin evlerini terk etmeye zorlanmadığı durumlarda, onlara karşı kişilerin tehdit ve şiddet kampanyaları başlatması durumu ortaya çıkmıştır¹⁴. Evsiz trans seks işçilerinin, polis, gelip geçenler, çeteler ve şiddet uygulamak üzere müşteri kılığında kendilerine yaklaşan kişiler de dahil olmak üzere bir dizi kişiden şiddet görme riskleri artmaktadır..

13 Bu ifadeler, birden fazla kişi ile beraber aynı dairede, evde ya da başka yerlerde çalışmakta olan kayıtdışı seks işçilerini hedef almak amacıyla, kolluk kuvvetleri tarafından kullanılmaktadır. Genellikle "insan ticareti" ya da "fuhuş"u ortadan kaldırmak veya "kamu düzenini sağlamak" için tasarlanmış ceza kanunları kasıtlı olarak yukarıda belirtildiği gibi içeriği belirsiz terimler aracılığıyla seks işçileri ve müşterilerini taciz etmekte kullanılmaktadır.

14 Örneğin, Türkiye'de İstanbul Avcılar'da Meis Sitesinde yaşayan trans seks işçileri – kendini seks işçisi olarak tanımlamayanlar da dahil olmak üzere - Ocak 2013 tarihinden bu yana diğer site sakinleri tarafından fiziksel şiddetle hedef alınmıştır. Evlerin bazılarında polis tarafından baskın düzenlenmiş ve mühürlenmiştir ve evsiz kalıp sokaklarda yaşamaya başlayan bir seks işçisi 2013 yılının Mart ayında dövülüp kaldırıldığı hastanede ölmüştür. Bu olayı takip eden aylarda, bir kaç diğer trans seks işçisi ciddi şekilde site sakinleri tarafından darp edilmiştir.

ADALETE ERİŞİMDE AYRIMCILIK

Ayrımcılık karşıtı yasalar ve politikaların eksik olması, trans seks işçilerinin, haklarının ihlal edildiği durumlarda adalete erişimlerinde engeller yaşamalarına katkıda bulunabilir. Yaygın olarak cinsiyet kimliğini ve aynı zamanda seks işçiliği suç sayan yasalar, trans seks işçilerinin tutuklanacakları veya hapse atılacakları korkusuyla adalete erişim

konusunda isteksiz olabileceği anlamına gelmektedir. Ayrıca, trans seks işçilerinin adalete erişimde yaşadıkları deneyimler, polis, kamu görevlileri, hukukçular ve hakimler de dahil olmak üzere adalet sürecine müdahil olan kişiler tarafından yaygın ayrımcılık yaşandığına işaret etmektedir. Bu ayrımcılık ayrıca erişimin çeşitli noktalarda transfobik ve/veya orospufobik tutumlarla karşılaşmalarının muhtemel olduğunu göz önünde bulundurarak, trans seks işçilerini, şiddete karşı şikayette bulunmaktan vazgeçirebilir. Birçok trans seks işçisi polis memurlarının şikayetlerini dikkate almayıp etkin bir soruşturma yürütmediğini ve genellikle ifade verme noktasında kendilerine inanılmadığını ifade etmektedirler. Ayrıca, yaşanan deneyimler trans seks işçilerine karşı şiddet uygulayan faillerinin cezasız bırakıldığını veya işledikleri suçlardan dolayı serbest bırakılarak veya küçük cezalarla ödüllendirildiklerini göstermektedir¹⁵. Birçok ülkede polis memurları trans seks işçileri tarafından koruma görevlileri olarak değil, şiddet ve ayrımcılığın potansiyel faileri olarak görülmektedir. Polis zulmü tüm dünyada yaygın olarak görüldüğü gibi, trans seks işçilerinin adalete erişimlerini kısıtlayarak güvensizlik ve korku ile bir ilişki oluşturmaktadır.

15 Hammerberg, 2009, pp. 36 – 37; Avrupa Konseyi OCHR, 2011, pp. 54 – 62; Balzer & Hutta, 2012.

SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMDE AYRIMCILIK

Bazı ülkelerde seks işçileri ve müşterileri arasında görülen yüksek oranda HIV prevalansı, seks işçilerine zorunlu/zorla test yapılmasına, zorla tedavi verilmesine, zorla kayıt yaptırımlarına ve biyometrik izleme/profilleme de dahil olmak üzere uygun olmayan sağlık hizmetleri üzerinden kendilerinin hedef alınmasına yol açmaktadır. Küresel HIV epidemisi açısından önemli bir

popülasyon olarak görülen trans seks işçileri, aynı zamanda sık sık benzer uygunsuz ve istismar edici tıbbi müdahalelere maruz kalmaktadır. Trans seks işçileri için sağlık hizmeti genellikle kendi özel ihtiyaçlarını dikkate almamaktadır (veya trans-spesifik bir tedaviyi çok pahalı olarak sunmaktadır). Tıbbi denetimli hormon tedavileri ve cinsiyet değiştirme tedavilerinin sağlanması konusunda eksiklik, bazı trans seks işçileri bu anlamda yurtdışına yönelmeye veya karaborsada alternatifler aramaya zorlar. Birçok trans seks işçisi herhangi bir tıbbi gözetim olmadan karaborsadan edinilebilen hormonlara ya da ciddi sağlık sorunlarına neden olan endüstriyel silikon ya da ağır yağlara yönelirler¹⁶.

Genel olarak seks işçilerinin yaşadığı deneyimlerde, birçok ülkede sağlık hizmetlerine erişim noktasında ayrımcı tutumlarla karşılaşıldığı görülmektedir. "Trans olma hali", "eşcinsellik"¹⁷ ve/veya seks işçiliğinin suç sayıldığı ve/veya ağır damgalama ile karşılandığı ülkelerde, trans seks işçilerinin kaliteli sağlık hizmetlerine erişmesi neredeyse imkansızdır; trans seks işçileri trans olduklarını ya da seks işçiliği yaptıklarını açığa çıkardıklarında yargılanmaktan korkmaktadırlar¹⁸. Yasaların, trans seks işçilerinin sağlık hizmetlerine erişimlerini engellemediği ülkelerde, birçok trans aşağılanacakları ve/veya düşmanca bir şekilde karşılanacakları korkusuyla hastanelere ya da tıbbi tesislere gitmekte tereddüt etmektedirler. Birçok ülkede özellikle trans ve seks işçisi ağırları veya kuruluşlarının bulunmadığı ülkelerde, trans-spesifik tıbbi tedaviye veya CYBE önleme, tedavi, bakım ve destekleri hakkında bilgilere çok sınırlı bir erişim sağlanabilmektedir. Bu hizmetlerin mevcut olduğu yerlerde, birçok trans seks işçisi ise bu hizmetlere nasıl ve nereden erişeceklerini

16 Örneğin, birçok Orta ve Güney Amerika ülkesinde. Trans seks işçilerinin karşılaştığı temel sağlık problemleri enfeksiyonlar, eklemelerde nekroz, sepsis, kangren, tromboz, kanser ve ölümdür. Bkz. Adrian, 2012, pp. 91 – 92.

17 Birçok ülkede, özellikle Afrika ve Ortadoğu'da, translar toplum veya kamu görevlileri arasındaki farkındalık eksikliği nedeniyle 'eşcinseller' olarak algılanmaktadır. Bu nedenle, eşcinsellik karşıtı yasalar yalnızca eşcinsel erkekleri değil, aynı zamanda trans kadınları da hedef alır.

18 Kuveyt'te, birçok doktor "karşı cinsin kimliğine büründükleri" gerekçesiyle onları polise bildirdiğinden, translar kimliklerini ifşa etmemek için tıbbi hizmetlere başvuramazlar. Bkz. HRW, 2012

bilmemektedirler.

Tüm seks işçileri gibi, trans seks işçileri de kondom ve diğer CYBE'den korunma araçlarına erişim de dahil olmak üzere, korunma yöntemlerine ihtiyaç duymaktadır. Bazı ülkelerde, trans seks işçileri için korunma araçlarının bulunması zordur ve bazı koşullarda, zorunlu olarak test ve tedavi¹⁹ uygulanması gibi istismarcı uygulamaların yanında, ancak, korunma araçlarına erişim sağlanabilmektedir-bu nedenle trans seks işçileri bu tarz tıbbi programlara maruz kalmamak için korunmasız cinsel ilişkiye yönelmektedir. Trans seks işçisi grup veya organizasyonlarla istişarede bulunmadan tasarlanıp uygulanan sağlık programları genellikle bu grubun istek ve ihtiyaçlarına cevap verememektedir. Tıbbi tedavi sağlayıcıların, kolluk kuvvetleriyle beraber kondom kullanımını zorunlu hale getirmeyi amaçladığı bazı uygulama örnekleri de mevcuttur bu da trans seks işçilerinin kriminalize edilip tutuklanacakları korkusuyla tıbbi hizmetlere erişmesinin önünde engel teşkil eden bir uygulamadır. Ayrıca, seks işçilerinin elindeki kondomlara 'fuhuş'un kanıtı olarak el konulduğu uygulamalar da mevcut olup, bu uygulamalar yaygın olarak dünya çapında HIV önleme girişimlerine ket vurduğu için eleştirilmektedir.

Trans seks işçilerinin tıbbi hizmet ihtiyaçları üzerine çok az sayıda araştırma yapılmış olup, trans seks işçileri, erkeklerle seks yapan erkekler veya seks işçileri hakkında daha genel çalışmalara dahil edilmektedir. Bu da trans seks işçilerinin tıbbi ihtiyaçları hakkında ciddi bir bilgi boşluğuna ve HIV konusunda küresel yaklaşımlarda onların görünmez bırakılmasına yol açmaktadır. Bu bilgi boşluğu, trans seks işçilerinin uygun tıbbi hizmet alamadığı koşullara neden olduğu gibi, trans spesifik bir hizmet sağlamayı amaçlayan grupların ise fon kaynağı bulamamasına ve değişim odaklı faaliyetlerinde de sorunlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Sadece birkaç ülkede trans seks işçilerinin ihtiyaçları ve hassasiyetlerine göre tasarlanmış sağlık hizmetleri örnekleri mevcuttur. Birçok HIV pozitif trans seks işçisi, antiretroviral ilaçlar ve HIV teşhis ajanları da dahil olmak üzere HIVle ilgili gereken ilaçlara, kaliteli tedavi, bakım ve destek hizmetlerine erişmekte genellikle zorluklar yaşamaktadır. Bu hizmetlerin ücretsiz ya da düşük maliyetle temin edilmediği durumlarda, trans seks işçileri çoğunlukla bunu karşılayamamaktadır. Bunun nedeni, trans seks işçilerinin ulusal ya da özel sigorta sistemlerine dahil edilmemesidir. Pek çok trans seks işçisi için sosyal güvenlik olanakları, seks işçiliği ve trans cinsiyet kimliğini suç sayan kanunlar; yoksulluk; ayrımcılık; bilgiye erişme imkanının az oluşu; yasal olarak isim ve cinsiyet değişikliği sürecinin karmaşık olması da dahil olmak üzere çeşitli nedenlerle, son derece sınırlıdır.

19 Örneğin, Kamboçya, Çin, Vietnam, Moğolistan ve Endonezya'da.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Azınlık olmaları ve bu metinde bahsedilip özetlendiği üzere kriminalize edilme, şiddete maruz kalma ve ayrımcılık gibi problemler nedeniyle, trans seks işçileri tüm dünyada ötekileştirilen bir grup olarak görülebilir. Herhangi bir toplumda öteki statüsünde yaşamak, sıklıkla hak ihlallerinin meydana geldiği ve genellikle fark edilmediği ve/veya göz ardı edildiği alanlar olarak uçlarda var olmaya, yaşamaya ve çalışmaya yol açabilir.

Birçok toplumsal seks işçisi grubu için, örgütlülük ve savunuculuk sağlık hizmetlerinin sağlanmasına kıyasla arka planda kalır. Bu da, uluslararası tıbbi hedefler doğrultusunda genellikle donörlerin finansman önceliklerinden kaynaklanmaktadır. Hak ihlalleri, HIV prevalansının azaltılması konusundaki girişimlerin ve tıbbi ve diğer hizmetlere erişimin önüne önemli engeller koymaktadır. Bu nedenle, sağlık alanı ve HIV prevalansının azaltılması gibi HIVle ilgili hedeflere yönelik çalışmak için, trans seks işçisi grupları tarafından belirlenen bu sorunları kavramak ve bu sorunlarla topluca mücadele etmek gerekir. Grup savunuculuğu ve örgütlenmenin, politika ve programlar geliştirip uygulamak isteyenler ve trans seks işçilerini temsil eden ve onlarla doğrudan çalışan kişiler tarafından desteklenmesi gerekir. Aşağıda trans seks işçisi gruplarının çalışmalarına katkıda bulunmak isteyen gruplar, kişiler ve kuruluşları hedef alan ve trans seks işçileriyle istişare edilerek belirlenen bazı öneriler yer almaktadır.

Karar vericiler ve program tasarımcıları için öneriler

- Ayrımcı gözetimsiz uluslararası insan hakları standartlarını uygulamak ve sağlık, barınma, istihdam, ticari hizmetler ve eğitim de dahil olmak üzere tüm sektörlerde cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ve seks işçiliği durumu gerekçesiyle ayrımcılık yapılmasının yasaklanması.
- "Eşcinsellik" ya da "crossdressing"i suç sayan yasaları ortadan kaldırmak ve transları hedef almakta kullanılan ayrımcı yasaların uygulanmasının durdurulması.
- Trans seks işçileri tarafından yararlanılabilecek, transfobik şiddet ve olaylara karşı translara özel bir koruma sağlayan nefret suçu mevzuatının yasalaştırılması.
- Seks işçiliğini suç kapsamından çıkarmak konusunda seks işçilerinin yaptığı çağrılara destek sunulması.
- Doğum belgesi, kimlik kartları, pasaport, eğitim sertifikaları ve diğer belgeler

de dahil olmak üzere, her türlü ilgili yasal belge üzerinde transların adı ve cinsiyetlerinin değiştirilmesi için şeffaf ve etkin prosedürler geliştirilmesi.

- Trans seks işçilerinin hormon terapisi, tedavi, cerrahi ve psikolojik destek de dahil olmak üzere kaliteli trans-spesifik sağlık hizmetlerine erişmelerini sağlayan etkili prosedürler sunarak, cinsiyetin yasal açıdan tanınması için temel oluşturulması. "Psikiyatrik tanı" ve "kısırlaştırma" gibi önkoşulların kaldırılması ve trans-spesifik sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması.
- Trans seks işçilerinin ihtiyaçları ve hakları konusunda sağlık uzmanları, kolluk kuvvetleri ve kamu görevlilerine eğitim sağlanması.
- Soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde adil yargılanma olmadığı ve faillerin cezazsız kaldığını ele alıp, polisin zulmüne maruz kalan mağdur trans seks işçileri için yasal ve politika tabanlı bir korumanın sağlanması.
- Kendilerini etkileyen tüm mevzuat ve politikalara ilişkin olarak trans seks işçilerine ve onlarla ilişkili kuruluşlara danışılması.

Fon Veren Kurum ve Kişilere Öneriler

- Trans seks işçilerinin haklarından eksiksiz yararlanabilmeleri için aktivizm ve savunuculuk faaliyetleri içinde olan trans seks işçisi gruplara fon sağlanmalıdır.
- HIV'in önlenmesi için sağlanan fon, trans seks işçilerinin özel ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurmalı ve bu ihtiyaçların, genel anlamda seks işçilerine yönelik ya da erkeklerle seks yapan erkeklere yönelik programlar tarafından tam olarak karşılandığını varsayılmamalıdır.
- Proje çağrıları ile ilgili bilgilerin trans seks işçisi kuruluşlarına da gönderilmesi başvuru prosedürlerinin kolaylaştırılması sağlanmalıdır.
- Trans seks işçilerinin kriz durumlarıyla, cinayetlerle, aşırı şiddetle baş etme gibi acil ihtiyaçlarına cevap vermek amacı güden programlarının geliştirilmesi için trans seks işçisi grupları ile çalışılmalıdır.
- Proje çağrıları kapsamında öncelikli olarak transların ve seks işçilerinin işçi hakları, insan hakları ve kişilik hakları dahil edilmelidir.

Trans seks işçilerini destekleyip birlikte iş yapmak isteyenler için öneriler

- Trans seks işçisi grupların çeşitliliğine saygı göstermeli ve hizmetlerin trans seks işçilerinin çoklu gerçekliklerine ve ihtiyaçlarına hitap etmesi sağlanmalıdır.
- Sağlanan tüm hizmetlerde trans seks işçilerinin öz örgütlenmesi ve harekete geçmesi için fırsatlar verilmelidir.
- Trans seks işçilerinin durumunu daha iyi anlamak ve seks işçiliğinin suç olmaktan çıkarılması için seks işçilerinin örgütleri tarafından yapılan çağrıları desteklemek için seks işçilerinin hak temelli örgütleri ve grupları ile arada ağlar oluşturulmalıdır.
- Cinsiyet kimliği, cinsiyet ifadesi ve yerel ya da bölgesel gerçekliklerde seks işçiliği arasındaki bağlantılar anlaşılmalı ve bunu takiben de değişimin savunusu yapılmalıdır.
- Kapasite geliştirme, proje döngüsü yönetimi, savunuculuk ve lobicilik, dil, bilgi teknolojisi becerileri hakkında trans seks işçilerine eğitim sağlanmalıdır.

Trans seks işçileri ile ilgili konularda basın mensuplarına öneriler

- Trans seks işçilerinin yaşamları hakkında ya da ev baskınları, tutuklamalar, davalar gibi trans seks işçilerini içeren olaylar hakkında yanlış bilgi dolaşımı durdurulmalı; bunun yerine transların sorunları veya seks işçiliği hakkında haber yaparken trans seks işçisi örgütlerine danışılmalıdır.
- Polis veya transfobik ve/veya orospufobik diğer aktörlerin görüşlerine dayanmaktan ziyade, trans seks işçilerinin kendilerinden ilk elden bilgi toplamaya çalışılmalıdır.
- Trans seks işçilerine karşı ayrımcı bir dil kullanmaktan kaçınılmalıdır.
- Trans seks işçilerinin kuruluşları ile yakın ilişki içinde trans seks işçilerinin sorunları, ihtiyaçları ve talepleri üzerine medya personeli eğitilmelidir.

TRANS SEKS İŞÇİSİ ÖRGÜTLERİN AKTİVİZM VE SAVUNUCULUK BAŞARILARI

HONG KONG' TA TRANS MAHPUSLARA DESTEK GRUBU (ALLIANCE FOR TRANSGENDER PRISONERS) TARAFINDAN GERÇEKLEŞTİRİLEN "SAÇLARIMI KESME!" KAMPANYASI

(web sitesi yok)

"Saçlarımı Kesme!" Kampanyası, erkek ve trans seks işçilerine yönelik bir sivil toplum örgütü olan Midnight Blue tarafından başlatılan ve trans seks işçileri önderliğinde yürütülen bir kampanyadır. Beş diğer LGBTT örgütleri sonradan güçlerini birleştirmeye davet edilmiş ve çoğu, müşteri arama ve seks işçiliği ile ilgili suçlardan hapis yatmakta olan trans mahpuslara yönelik Hong Kong Islah Hizmetleri Dairesi'nin uygulamalarında değişiklikler sağlanması için savunuculuk yapmayı hedefleyen Alliance for Transgender Prisoners oluşturulmuştur.

Kampanyanın hedef kitlesi gözaltında, cezaevinde, tutuklanırkenki hakları konusunda genellikle bilgisiz olan, Hong Kong'taki Güneydoğu Asyalı trans seks işçileridir.

Hedef kitle ile bağlantı kurarak hayati bilgileri yaygınlaştırmak ve destek sağlamak için Nisan 2012'de sosyal destek çalışmaları başlamıştır. Bu arada, halkı eğitime faaliyetleri (örneğin gezici gösteriler, konuşmalar ve broşür dağıtımı) Mayıs 2012'de Uluslararası Homofobi & Transfobi Karşıtı Gün, 1 Temmuz onur yürüyüşü ve Kasım ayındaki İnsan Hakları Günü Karşı Gününe yönelik düzenlenmiştir.

Alliance tarafından, temel faaliyetler yapıldıktan ve de hem hedef grup hem de kamuoyu hazır hale getirilerek, Islah merkezlerinde cinsiyet dönüşümü ameliyatı sonrasında trans mahpuslara kadın olarak muamele edilmesi ve kendi natrans akranları ile beraber değerlendirilmeleri konusunda, Islah Hizmetleri Başkanlığına Eylül 2012 tarihinde şikayette bulunulmuştur.

Islah Hizmetleri de buna, mahkumların cinsiyet dönüşüm ameliyatını tamamladığı görevli memurlar tarafından bilindiği takdirde, bu kişilerin erkek mahkumlara yapıldığı şekilde, saçlarının kesilmeyeceği söylenmiştir.

Kampanya dolayısıyla Islah Hizmetlerinin trans mahpuslara karşı uygulamalarında değişiklik yapmalarını ve trans mahpuslara karşı ayrımcı muamelenin ortadan kaldırılmasını sağlamıştır.

TÜRKİYE'DE TRANS SEKS İŞÇİLERİ SEKS İŞÇİLERİNİN HAKLARINA YÖNELİK MÜCADELENİN ÖNDERİDİR!

<http://www.kirmizisemsiye.org/kapali.html>

Türkiye, dünya çapında trans seks işçilerine yönelik şiddet ve cinayetlerde en yüksek orana sahip ülkelerden biridir ve Avrupa'da ise bu anlamda en yüksek orana sahip ülkedir. 2008 ve 2012 yılları arasında 31 trans seks işçisi öldürülmüş ve sayısız şiddet vakası vuku bulmuştur. Yapısal damgalanma ve ayrımcılık ile karşı karşıya kalan trans seks işçileri yıllardır seks işçilerinin hakları için mücadelede ön planda olmuştur.

3 Mart 2014'te, Uluslararası Seks İşçilerinin İnsan Hakları Günü'nü kutlamak için, Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'nin aktivistleri, tüm toplumsal cinsiyetlerden seks işçilerinin durumu ile ilgili farkındalık artırmak amacıyla tüm grupları bir araya getirmek için iki günlük bir etkinlik düzenlemiştir. Birçok sunum trans seks işçilerinin sorunlarına odaklanmış olmasına rağmen, etkinlikte ayrıca natrans erkek ve kadın seks işçileri tarafından verilen sunumlar da yer almıştır. Böyle yaparak, trans seks işçisi grup, tüm seks işçilerinin karşılaştığı yapısal sorunları da vurgulamıştır.

LGBT örgütleri, kadın hakları ve sendikalar dahil olmak üzere birçok sosyal faaliyetler için aktivistler bir araya gelmiştir.

Etkinlik ayrıca Ankara'daki insan hakları heykelinin önünde yapılan bir protestoyu kapsamaktadır.

KAYNAKLAR

- **Adrian, T., 2012, "Stairway to Equal Rights: Difficult Improvement of Rights for Gender Variant/Trans People in Latin America and the Caribbean" in Balzer & Hutta (eds.) Transrespect versus Transphobia Worldwide: A Comparative Review of the Human Rights Situation of Gender Variant/Trans People, Berlin: TvT Publication Series, pp. 87 - 93**
- **Amnesty International, 2012, Annual Report 2012 - Brazil, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4fbe394c73.html>**
- **ASWA, 2011, "I Expect to be Abused and I Have Fear": Sex Workers' Experiences of Human Rights Violations and Barriers to Accessing Healthcare in Four African Countries, Final Report**
- **Balzer, C. & Hutta, J.S., 2012, Transrespect versus Transphobia Worldwide: A Comparative Review of the Human Rights Situation of Gender Variant/Trans People, Berlin: TvT Publication Series**
- **Council of Europe Office of the Commissioner for Human Rights, 2011, Discrimination on Grounds of Sexual Orientation and Gender Identity in Europe, Council of Europe Publishing, http://www.coe.int/t/Commissioner/Source/LGBT/LGBTStudy2011_en.pdf**
- **Crago, A.L. & Arnott, J., 2009, Rights Not Rescue: A Report on Female, Trans and Male Sex Workers' Human Rights in Botswana, Namibia and South Africa, OSF Public Health Program**
- **Galvan, F.H. & Bazargan, M., 2012, Interactions of Latina Transgender Women with Law Enforcement, <http://williamsinstitute.law.ucla.edu/wp-content/uploads/Galvan-Bazargan-Interactions-April-2012.pdf>**

- **Godwin, J., 2012, Sex Work and Law in Asia and the Pacific: Laws, HIV and Human Rights in the Context of Sex Work, UNDP, UNAIDS & UNFPA Regional Offices**
- **Hammerberg, T., 2009, "Human Rights and Gender Identity", issue paper by Council of Europe Commissioner for Human Rights**
- **Human Rights Watch, 2012, They Hunt Us For Fun: Discrimination and Police Violence against Transgender Women in Kuwait**
- **Maltchik, R., 2011, No Brazil Todo Ha Grupos de Exterminio, O Globo**
- **National Gay and Lesbian Task Force, 2011, Injustice at Every Turn: A Report of the National Transgender Discrimination Survey, http://www.thetaskforce.org/reports_and_research/ntds**
- **NSWP, 2013, NSWP Statement in Response to the Murder of Dora, <http://www.nswp.org/news-story/nswp-statement-response-the-murder-dora>**
- **SWAN, 2009, Arrest the Violence: Human Rights Abuses against Sex Workers in Central and Eastern Europe and Central Asia**

